

Sokol Jindřich Kolben

S Jindřichem Kolbenem, dědicem slavného a průkopnického jména, sedíte při řeči jako na obláčku zvolna plujícím po mnichovské obloze. Kormidluje a občas mocně zabere pádlem vpřed jeho milovaná manželka Andruška, vlastním jménem André. Jsou spolu už 54 let.

V kuchyni na stojánku spočívá kuchařka, otevřená a založená jako mísal na oltáři. Od chvíle, co Jindřich naoko opustil svoji druhou největší lásku, letecké turbomotory, jejichž projektům zasvětil kus života, chodí rád nakupovat a neklade stejně jako kdysi nad rýsovacím prknem, své fantazii hranice. Z ozubených koleček je teď, dalo by se říci zelenina a koření, z turbín vane vůně omáčky nebo něco ještě lepšího - ale vařit musí manželka. Mnohé se naučila v klášteře anglických panen ve Svojšicích u Kolína v zámku hraběte Altána. Tam za války pobývala. Bývaly jiné časy.

Jindřich, také Heinrich, byl po otci i po dědovi Čechoslovák německé národnosti. Podobně jako mnozí si svůj nearijský původ až do Hitlerova příchodu neuvědomoval. Jindřich Kolben byl stejně jako jeho otec po narození pokřtěn, chodil o svátcích do kostela, cítil se v Českoslo-

venské republice plně aklimatizován a ve víře si připadal nejspíš jako evangelík. Není divu, vždyť docházel do evangelické školy v Jirchářích. Děda Emil, zakladatel elektrotechnické továrny „Kolbenky“ vystudoval v Americe a přátelil se s Edisonem, jenž ho v Praze dokonce navštívil. Jindřův otec, ředitel pražské továrny na kabely, se narodil ve Švýcarsku.

Jindřich, předškolák a latentní Sokol, docházel cvičit do privátního klubu na Václavském náměstí, v deseti letech měl v reálce v Mikulandské ulici denně dvě

hodiny tělocviku a dokázal bez záchrany přeskočit rozkročmo švédský stůl na délku. Odpoledne už jej bylo možno zastihnout ve školním ringu. Rád boxoval se staršími kluky, otužoval se častým nářezem, však se mu to později hodilo. Na žofínské plovárně museli dělat „abfall rük-werts“. Hraje ragby, mikulandskou specialitu s medicinbalem, zatím co mladá dáma Andréa, jeho budoucí žena, již navštěvuje v doprovodu babičky ve Vysokém mýtě sokolská cvičení. Starostlivá babička z útlé vnučky nespustí z balkonu sokolovny zrak. Po cvičení se tehdy ještě nechodilo na pivo, ale hned domů – takže Andréa, ač vlastnila sokolský stejnokroj, se nenaučila plavat ani jezdit na kole. Pít pivo se naučila až hodně později (*nebo dodnes ne?*).

První klukovské kapesné Jindřicha obnášelo pět korun týdně, ale tenkrát prý měl hodně rád párky, ty pověstné prvorepublikové, takže mu na kino moc nezbylo. Kapesné mu bylo otcem, ředitelem „kablovky“, dynamicky zvyšováno o padesátník ročně, takže do začátku války to dotáhl až na apanáž 6,50 korun československých. Děda (*zaměstnávající tou dobou patnáct tisíc zaměstnanců*) občas přinesl na pilepšenou Jindřichovi na Masarykovo nábřeží, kde tehdy bydleli, stříbrnou dvacetikorunu. Odtud, z nábřeží oproti Novotného lávce, se rodina přestěhovala k dědovi do Hradešínské ulice a Jindřich si přivydělává jako topič ústředního topení ve sklepě dědečkovy vily. Občas se zapomene v kině, v kotli vyhasne a dědeček, pan továrník, aniž by výtky utrousil, mlčky stoluje v jídelně v zimníku.

Začala protektorátní léta Böhmen und

Mähren a s tím spojené odsuny. Rodina Kolbenů nadějně spadala mezi 41 zasloužilých pražských prominentů, pro něž žádal prezident Hácha v Berlíně výjimečnou ochranu před persekucí vládního nařízení. Avšak po příchodu Heydrycha se takové ochrany žádný z nich nedočkal. Jindřich s otcem jsou povoláni do ghetta v Terezíně a odtud na vánoce 1943 transportováni do koncentračního tábora Osvětimi. Z medicinbalu se stávají těžké kameny a ze švédského stolu selekční zídka, spojovací komín nad zemí: Kdo jej bez cizí pomoci přeskočí, může pracovat a žít, nemusí do plynu. Jindřichovu otci se to nepodařilo.

Dědečka, dr. Emila Kolbena přesto, že se již před čtvrtstoletím zřekl židovského náboženství, si z pražské vily na nosítkách odnáší v přestrojení sanitních zřízenců dva esesáci. V Terezíně zůstává naživu jen 24 dní.

V Osvětimi, krátce před pochodem smrti, se Jindřovi podařilo ukrýt a posléze uprchnout. Utíká za hřměním děl a záblesky na horizontu až na Slovensko, přidává se do armády Ludvíka Svobody a v československé vojenské uniformě se Čechoslovák německé národnosti vrací v roli osvoboditele do Prahy. Tam na něj čekají Benešovy dekrety. Trvá tři roky než dostane československé občanství.

Po válce studuje Jindřich v Praze. Dopoledne strojní inženýrství, odpoledne dohání koncentračními tábory zameškávanou maturitu. Mezitím pilně plave a bruslí. A hraje tenis na kurtech u Adámka, které již neexistují, jsou zasypany mezi Klimentskou ulicí a nábřežím. Během komunistického puče demonstruje, se studenty táhne Nerudovkou na Hrad

Jindřich Kolben (81)
se nechal přemluvit...

a o rok později neprojde prověrkami komunistů a přeplných modrokošiláčů. Ze školství je podruhé v životě „vyražen“. Balí si tedy kufr k útěku na Západ, avšak zázračně se ho zastává Českomoravská podniková závodní rada, něčí špatné svědomí se probouzí, přestože se Jindřich před komisí dotazuje, proč se dědečkovy podniky nyní nazývají Titovy závody. Dostane od soudruhů velkorysou šanci očistit svůj třídní původ a svolení rýsovat obrovské díly lokomotivy 1:1 v prachu a špíně přímo na zemi. Prokousává se k své lásce, leteckým turbovrtulovým motorům a kupodivu nachází časem práci v leteckém výzkumu ve Waltrovce, zanedlouho je odborníkem pro jejich „pevnost a dynamiku“. K Waltrovce tehdy patřila tenisová hřiště LTC na Štvanici a jména jako Jaroslav Drobný. Tam tráví Jindřich s tenisovou raketou v ruce mnohá pražská rozednění.

V roce 1953 jej potkávají dva šťastné okamžiky: Zamiluje se do „slovanského nosíku a profilu Andréa“ a žení se. O radost ze smrti zločince Stalina se podělí cestou domů se všemi cestujícími v tramvaji. Přestože se směl nakonec věnovat i vědecké aspirantuře, v srpnu 1968 neváhá, „dává přednost útěku před vládou blbostí“.

Kolbenovi s dětmi odjeli 1968 do Vídně vypůjčeným automobilem. Neemigrovali ani neexilovali, svůj odjezd nazvali prostě: útěk před komunisty. Splnili si tak slib, daný ve svatební den, avšak na jeho naplnění čekali plných patnáct let.

Těšili se do Vídně na práci u hraběte Ringhoffera, rodinného známého, jemuž kdysi pařila Tatrovka - ale za měsíc už byli v Mnichově. Vypůjčené auto vrátili a do dnešního dne vystřídali 17 Mercedesů, jeden za druhým.

Jindřich Kolben začíná jako statik u mni-

chovského Airbusu a později se šťastně vrací do leteckého průmyslu mezi vedoucí pracovníky MTU (Man Turbo München) a Rolls Royce. Je referentem pro malé turbíny, nakonec si zakládá si inženýrskou kancelář pro poradenství v oboru pevnosti a dynamiky leteckých motorů.

V sedmdesátých letech přichází mezi nás do Sokola. Pamatují si, bylo to k nevíře, že by nějaký opravdový Kolben mohl vůbec existovat. Stával přede mnou v šatně a s plachým úsměvem s chvějivě pomalým sledem slov vypravoval, překvapoval lyricky zabarvenou pointou, která se takřka na konci každé jeho věty nacházela. Ostatní sokolové a sokolice, manželé Benešovi, Trunčíkovi a Eva a Tino Marino už Jindřicha znali z lyžování a ze společných alpských výletů.

V roce 1991 mohl Jindřich Kolben obhájit kandidátskou disertační práci na vysoké škole strojního inženýrství, tedy tam, kde ji před více než dvaceti lety podal. Po desetiletém boji mu v Praze navrátili nepatrný zbytek majetku rodiny, dva pokoje v podkrovní dědečkovy vily.

Sokolské příspěvky platí pravidelněji než do cvičení dochází, neboť mu v poslední době „vždycky do toho něco vlezle a má spoustu práce se zahradou a se svým tělem“. Jindřich se necítí zcela zdrav, podrobil se několika operacím srdce - a tak cvičí aspoň doma. Sotva manželka Andréa odejde k telefonu, dodá si odvahy, zvedá se z křesla a předvádí svůj oblíbený cvik, zdali jej znám. Chvilí nechápu. Jindra hopsá, podupává a stříhem kmitá nohama, napodobuje „battu“ neboli „batýrku“ v provedení baletního mistra turbovrtulovou rychlostí. Cvik nazývá dělostřeleckým tancem. Nic podobného jsem ještě neviděl ani neslyšel. Pak mne odvádí do prvního patra svého domku v Moosachu, kde mi chce něco ukázat. Paní Andréa ještě telefonuje, když se přede mnou Jindra ve své ložnici skládá k zemi, ulehne na koberec a opře si nohy kolmo vzhůru o skříň, aby mi předvedl co ještě cvičí. Košile se mu svezla na rukou a obnaží tetované číslo z Osvětími. Trochu se o něj bojím, když se natahuje a slyším křupat kůstky, ale Jindra mne svým lyricky chvějivým hlasem uklidňuje: „Tohle cvičím šedesátkrát za sebou, ale potom už jsem dost zadejchanej...“

Ivan Steiger

První tendrová parní lokomotiva ČKD vyrobena 1900 vyjela na trať v Rakousku-Uhersku s vlasteneckým sokolským pozdravem na dýmnicí: „NA ZDAR“

